

אחרי 90 שנה, חנות הפרחים הראשונה בת"א תהפוך למגדל

כתב משה כהן 29 באוקטובר 2015, עתון מעריב

אחרי יותר מ-90 שנות פעילות שבהן משכה אליה את השמנה וסלתה של הארץ, "פרחי גן פורח", חנות הפרחים הראשונה בתל אביב ומסמליה ההיסטוריים של העיר, סוגרת את שעריה ומותירה געגועים לימים שלא ישובו

משך עשרות שנים הייתה חנות הפרחים "פרחי גן פורח" אחד מסמליה ההיסטוריים של תל אביב הישנה והטובה,

במקום החנות המיתולוגית ברחוב הרצל 11, שכבר הפכה למוסד תל אביבי ולמעשה מספרת באופן עקיף את סיפורה של העיר תל אביב, צפוי להיבנות מלון דירות בעל 30 קומות.

על רקע השינוי שחל בעשורים האחרונים באופייה של העיר תל אביב, ולנוכח תנופת המגדלים, גם עסקי הפרחים השתנו. "כיום קונים פרחים בפיצוציות, בסופרמרקטים וברחוב", אומר בצער עמי אנקלביץ' (59), דור שלישי לחנות שייסד סבו. "זה לא מה שהיה. אני מניח בחוץ זרים בעשרה שקלים כדי שצעירים ייכנסו ויראו את הפרחים האיכותיים יותר".

"רגשות מעורבים"

חנות הפרחים "פרחי גן פורח" נפתחה בשנת 1921 ברחוב הרצל השוקק, בין שדרות רוטשילד לרחוב לילינבלום, והייתה חנות הפרחים הראשונה בתל אביב. "סבא שלי, יצחק אנקלביץ', הגיע מפולין לתל אביב הקטנה בגלל האנטישמיות הגואה", מספר הנכד עמי. "הוא למד חקלאות בגרמניה והחליט להקים בתל אביב משתלה וחנות פרחים ועציצים. סבא האמין כבר אז שתל אביב היא העתיד, והוא משך לכאן גם את ארבעת אחיו ואחיותיו".

את המשתלה פתח יצחק אנקלביץ' בחצר ביתו של הסופר אחד העם, ברחוב הסמוך בלב העיר, הנושא כיום את שמו. את חנות הפרחים עצמה, שבה הזמן עמד מלכת, הוא פתח לא הרחק משם, ברחוב הרצל. "סבא שלי גידל ומכר דליות, והמומחיות שלו הייתה גידול ורדים", מספר הנכד.

הקליינטים היו אז בעיקר תושבי מרכז תל אביב הקטנה, בהם האליטה התל אביבית של אותן שנים, כמו מאיר דיזנגוף, חיים נחמן ביאליק, שאול טשרניחובסקי ועוד.

מי שעוד הוציאו את שמעה של החנות למרחקים היו "הכלניות" - החיילים הבריטים ששירתו בארץ ישראל בימי שלטון המנדט ונהגו לפקוד את המקום לעיתים קרובות. "החיילים הבריטים אהבו לקנות פרחים, וסבא שלי הכין את התשתית למשלוחי פרחים לחו"ל", אומר הנכד עמי. "הם אהבו להזמין פרחים כדי לשלוח למשפחות שלהם, והוא פיתח את ה'אינטרפלורה', הקונספט שלפיו ניתן באמצעות החנות להזמין פרחים במדינה אחרת ולשלוח אותם למען המבוקש בחו"ל".

"סבא האמין שתל אביב היא העתיד".

השירות פעל באמצעות מרכזי טלגרמות (מברקים) שהוקמו בערים שונות בעולם, קיבלו הזמנות מחנות הפרחים "פרחי הגן הפורח" ודאגו לשלוח פרחים ליעד המבוקש. היוזמה הזו אף זיכתה את יצחק אנקלביץ' במגן הוקרה. "סבא שלי גם שזר את הכתר האנגלי מפרחים. גידול הפרחים היה עבורו דרך חיים", מספר הנכד עמי.

לאחר כמה שנים הפכה החצר הפורחת של אחד העם לקטנה מכדי להכיל את המשתלה המתפתחת של אנקלביץ', והוא העתיק את גידול הפרחים לגדות הירקון, לא הרחק מהמקום שבו פעל במשך שנים ארוכות קולנוע פאר, שאף הוא סגר כבר את שעריו.

“כעבור שנתיים הירקון עלה על גדותיו ושטף את הכל, ואז סבא שלי קנה אדמה בגן שאול, שהפכה לשכונת קריית שאול” (בסמוך לבית העלמין - מ”כ), מספר עמי. “הוא היה ה’מוכתר’ של האזור. אחר כך המשפחה קנתה גם 40 דונם במושב בני ציון וגידלו שם ירקות בתקופת הצנע שלאחר קום המדינה”.

עד מלחמת העצמאות חנות הפרחים הקטנה הפכה למותג ונפתחו שלושה סניפים נוספים בתל אביב: ברחובות אלנבי ובן יהודה וחנות דוכן בשוק הכרמל. במלחמת העצמאות נהרג אריאל אנקלביץ', הבן של יצחק אנקלביץ' ודודו של עמי, שהיה החלל הראשון של חטיבת אלכסנדרוני במלחמה. לאחר שלושה חודשים נהרג גם עמירם אנקלביץ', אחיינו של יצחק אנקלביץ', בקרב על נבי יושע. “אני קרוי על שמו”, מספר עמי אנקלביץ'.

בעקבות האסון הכפול נמסרו הסניפים לעובדים שניהלו אותם אז, ויצחק אנקלביץ' התמקד במשתלה ובחנות שברחוב הרצל. “הוא היה אדם מיוחד, שלא ביקש אפילו תמורה עבור מסירת החנויות לעובדים”, מספר עמי. “סבא, שהיה ציוני, גם קנה בשנות ה-30 מניה בנמל תל אביב. בכסף הזה הוא יכול היה לקנות שתי חנויות”.

במרוצת השנים רכש זאב משה אנקלביץ', בנו של יצחק ואביו של עמי, את החלק של אחיו, והמשיך עד ימיו האחרונים להגיע מדי יום לחנות. מאז מותו, לפני כשנתיים, ממשיכה לפקוד את המקום בקביעות אלמנתו לאה. “כבד לי בלב לקראת הסגירה”, היא מספרת כעת. “הרגשות מעורבים. זה היה מפעל חיים משפחתי”.

בשנת 1980 נאלץ אביו של עמי למכור את המשתלה בשל אילוצים בריאותיים. החנות המשיכה להיות משפחתית וקומפקטית, ועמי רכש את חלקם של אחיו והמשיך לנהל את עסקי הפרחים, בסיוע אמו המסורה והמבוגרת, אשתו ושלושת ילדיהם. "הילדים שהגיעו לעזור הפכו לדור הרביעי כאן", מספרת רעייתו של עמי.

גוגואים וג'ולות

חנות הפרחים והעציצים הייחודית הייתה כאמור חלק בלתי נפרד מתל אביב לדורותיה. "רשימת הקליינטים הייתה ארוכה וכללה, בין היתר, את שמעון פרס, אהוד ברק, שרי אריסון, אייבי נאמן ומנהלי הבנקים", מספר עמי. "הלקוח הגדול ביותר בשנים האחרונות היה משרד הביטחון. היה לנו קשה בתקופות מלחמה, כשהתבקשנו להכין זרים להלוויות חללי צה"ל. במלחמת לבנון הראשונה קיבלתי ממשרד הביטחון הזמנה לזר ונדהמתי לראות שמדובר בבעל של מנהלת סניף הבנק שלי. במבצע צוק איתן היה עומס בהזמנות וכאב הלב להכין את הזרים לחללים".

ועם זאת, החנות גם לקחה חלק באירועים ההיסטוריים המשמחים. "אחרי שדוד בן-גוריון הכריז לא הרחק מכאן, בשדרות רוטשילד, על הקמת המדינה, חילקו פרחים מהחנות לחוגגים הרבים", מספר עמי.

עמי אנקלביץ', שגדל ברמת גן, מדבר בגעגועים על הימים שבהם נחשף כילד לאהבה הגדולה לגידול הפרחים והעציצים. "נולדתי וגדלתי ברחוב הרא"ה, ואבא שלי היה מטפל אז בגינות של עשירי רמת חן", הוא מספר. "בתיכון למדתי בפנימייה חקלאית בפתח תקווה וכל החיים שלי סבבו סביב החקלאות והפרחים. הימים של פעם, של הצניעות, חיי החברה הפתוחים ללא טלפונים ומשחקי הגוגואים והג'ולות בחול – לא ישובו. תמיד אהבנו פרחים. אם אתה לא אוהב את זה – אי אפשר לעסוק בזה".

לאנקלביץ' יש גם לא מעט ביקורת על העידן החדש שנפתח בענף. "ישנם רוכלים בכל צדי הדרכים", הוא אומר. "בפיצוציות ובסופרמרקטים מוכרים פרחים. צעירים קונים זרים

מוכנים בעשרה שקלים, והאיכות פוחתת. רבים פותחים עסקים לפרחים ואחר כך סוגרים אותם. אבל גידול ופרחים ושזירה הם מקצוע ודרך חיים".

שלושת ילדיו של עמי אנקלביץ' לא המשיכו בדרכו. הם הגיעו לעזור בחנות בימי הלחץ, אבל כל אחד מהם פנה לתחום אחר. "תמיד אמרתי להם: לעזור בחנות – כן, אבל לעבוד – לא", הוא אומר. "זו עבודה קשה, שדורשת המון. ידענו שיום אחד זה יגיע והחנות תיסגר, מאחר שדור ההמשך פנה לכיוונים אחרים".

הוא עצמו מצפה בקוצר רוח לפרק הבא שייפתח בחייו. "אני מרגיש שמיציתי", הוא אומר. "זה הזמן לצאת לפרק ב'. העבודה בפרחים היא קשה ומחייבת. מדי בוקר אני יוצא מהבית שלי בהוד השרון בין ארבע לחמש בבוקר ומגיע בשש לחנות. זו עבודה פיזית קשה עד לפנות ערב. אבל הפרחים תמיד יישארו לי בלב".

